

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ ЗА СПЕЦІАЛІЗАЦІЄЮ «ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА (БУДІВНИЦТВО ТА ЗВАРЮВАННЯ)»

FEATURES OF ORGANIZING THE INDEPENDENT WORK OF FUTURE BACHELORS BY SPECIALIZATION «PROFESSIONAL EDUCATION (CONSTRUCTION AND WELDING)»

У статті встановлено особливості організації самостійної роботи майбутніх бакалаврів за спеціалізацією «Професійна освіта (Будівництво та зварювання)», пріоритетність самостійної роботи студентів у забезпеченні якості вищої освіти та вирішенні суперечностей її організації. Зроблено аналіз праць науковців, що дозволило констатувати багатоаспектність досліджень проблеми самостійної роботи здобувачів вищої освіти, актуалізацію функціональної ваги самостійної роботи в освітній діяльності, системі мотивів до продуктивного пізнання предметної сфери, яка вивчається, розвитку компетентностей самоосвітньої практики. Конкретизовано змістове наповнення поняття «самостійна робота здобувача вищої освіти» включенням філософсько-методологічних, педагогічних, психологічних, соціально-культурних та управлінських аспектів, в рамках яких здійснюється розвиток (саморозвиток) студентів як суб'єктів майбутньої професійної, дослідницької, соціальної, культурної та управлінської діяльності. Розглянуто характер самостійної роботи студента як компонента освітньої (самоосвітньої) діяльності щодо цілеспрямованого досягнення результатів засвоєння змісту компонентів освітньої програми, системного формування (розвитку) відповідних професійних та соціокультурних компетентностей, які плануються (самоплануються), організуються (самоорганізуються) та виконуються під управлінням (самоуправлінням) викладача. Змодельовано зміст поняття «методика організації самостійної роботи майбутніх бакалаврів за спеціалізацією «Професійна освіта (Будівництво та зварювання)» як сукупності психолого-педагогічних складників, що містять визначену освітню мету, діяльність суб'єктів учіння, операційно-діяльнісні елементи, освітнє інформаційно-технологічне і технічно-ресурсне забезпечення, які забезпечують досягнення спроектованого результату самонавчання.

The article establishes the peculiarities of the organization of independent work of future bachelors specializing in "Professional education (Construction and welding)", the priority of independent work of students in ensuring the quality of higher education and solving contradictions in its organization. An analysis of the works of scientists was made, which made it possible to state the multifaceted nature of research on the problem of independent work of higher education students, the actualization of the functional importance of independent work in educational activity, the system of motives for productive knowledge of the subject area being studied, the development of self-educational practice competencies. The content of the concept of "independent work of a student of higher education" is specified by including philosophical-methodological, pedagogical, psychological, socio-cultural and managerial aspects, within which the development (self-development) of students is carried out as subjects of future professional, research, social, cultural and managerial activity. The nature of the student's independent work as a component of educational (self-educational) activity regarding the purposeful achievement of the results of assimilation of the content of the components of the educational program, the systematic formation (development) of relevant professional and socio-cultural competences, which are planned (self-planned), organized (self-organized) and performed under management (self-management) is considered. The teacher. The content of the concept "methodology of organizing independent work of future bachelors specializing in "Professional education (Construction and welding)" was modeled as a set of psychological and pedagogical components containing a defined educational goal, the activities of learning subjects, operational and activity elements, educational information and technological and technical and resource support, which ensure the achievement of the projected result of self-study.

Ключові слова: самостійна робота, організація самостійної роботи, самостійна робота здобувача вищої освіти, навчальне завдання, методика організації самостійної роботи, дистанційне навчання.

Key words: independent work, organization of independent work, independent work of a student of higher education, educational task, method of organizing independent work, distance learning.

УДК 378:015.31:172.15
DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/55.2.23>

Красильник Ю.С.,

канд. пед. наук, доцент,
доцент кафедри професійної освіти
Київського національного університету
будівництва і архітектури

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Сучасні потреби вищої освіти пов'язані, насамперед, з розвитком пізнавальної активності студентів, ствердженням їхньої життєвої позиції, яка б передбачала особисту відповідальність за результати навчальної діяльності, набуття відповідних професійних компетентностей. Таке світоглядне орієнтування суб'єктів освітнього процесу ініціює еволюційні його зміни в площині відповідного

моделювання, проектування, конструювання та цифрової трансформації, визнання пріоритету особистості з притаманним їй духовним, інтелектуальним, емоційно-вольовим та фізичним потенціалом. Значно зросла вага самостійної роботи у цілісному освітньому процесі в умовах воєнного стану. І. Крамаренко, Т. Корнішева, І. Сілютіна [4, с. 198] розглядають дистанційне навчання, адаптоване до умов війни, як єдину можливість зберегти

освітню галузь. О. Тамаркіна [12, с. 230] класифікує дистанційне навчання як позааудиторну самостійну роботу студентів, форму навчання, яка розв'язує навчальні завдання в конкретній навчальній ситуації, виробляє у студента психологічну настанову на самостійне поповнення своїх знань, вмінь під час розв'язання пропонованих завдань, сприяє формуванню у студента необхідного обсягу знань, умінь, навичок, що є поштовхом просування до вищих рівнів розумової діяльності, виступає важливою умовою самоорганізації, самодисципліни студента, забезпечує педагогічне керівництво самостійною навчальною, науковою діяльністю студента у процесі навчання. Проте, у підсумковому звіті «Оцінювання потреб України у сфері освіти (6 травня – 24 червня 2022)» [8], наголошується на тому, що найбільшими проблемами в організації дистанційної (онлайн-) освіти є: доступ до високошвидкісного Інтернету, відсутність технічних пристроїв для онлайн-викладання й навчання, нестабільність безпекової ситуації в регіонах і відсутність цифрових навичок в учасників освітнього процесу. Проведене опитування студентів А. Ярешко, А. Вородюхіною, М. Куліш [14] (n=50) показало, що студенти формально обізнані з поняттям «самостійна робота», але її значення в набутті професійних знань і вмінь недооцінюють (40%). 70% студентів відповіли, що працюють над виконанням завдань самостійної роботи систематично, 30% виконують таку роботу аврально, коли потрібно підготуватися до складання заліку або іспиту. На запитання про те, що заважає проведенню самостійної роботи, 40% студентів вказали на власну неорганізованість, 30% – відсутність відповідних умов, 30% студентів підтвердили низьку працездатність. Загалом проведене анкетування показало, що близько 70% студентів відповідально ставляться до виконання завдань самостійної роботи, до 30% – потребують постійної уваги щодо формування навичок та вмінь самостійної роботи з інформаційними та навчальними джерелами. Таким чином, пріоритетність самостійної роботи студентів у забезпеченні якості вищої освіти диктує необхідність вирішення суперечностей її організації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Аналіз праць науковців дозволяють констатувати багатоаспектність досліджень проблеми самостійної роботи здобувачів вищої освіти: роль самостійної роботи у процесі формування фахово орієнтованих компетентностей студентів (К. Балабанова, Є. Гончарова, В. Демченко, Є. Ємельянова, А. Зачепа, О. Микитюк, Г. Никитюк); організація самостійної роботи студентів у системі дистанційного навчання (Е. Железнякова, І. Зміївська, В. Логвиненко, О. Тамаркіна); підвищення ефективності самостійної роботи студентів (В. Кондрачюк, Л. Коношевський, І. Левченко, П. Мамонов,

О. Нестеренко); форми, методи та засоби організації самостійної роботи студентів (О. Бережна, Л. Каськова, О. Колодій, Т. Коноваленко, Е. Колот, О. Малихін, М. Паюл, Ю. Солошенко, О. Сушко, Д. Хміль, О. Хміль); проблеми організації самостійної роботи у вищій школі (В. Буряк, Л. Грицюк, І. Вакулєнко, Н. Журавська, С. Завацький, С. Заскалета, О. Королюк, В. Луценко, М. Сірук, М. Солдатенко, І. Шайдур, І. Шимко); формування у студентів пізнавальної самостійності (Г. Адамів, П. Лузан, Л. Рябченко, М. Солдатенко); самостійна робота як фактор розвитку творчого потенціалу студентів (С. Архипова, А. Багмет, І. Багмет, О. Кочерга); психолого-педагогічні умови організації самостійної роботи студентів (Н. Вересоцька, Т. Гусак, Т. Лобода, Л. Онучак, А. Свертока, В. Семиченко). Вченими актуалізується функціональна вага самостійної роботи в освітній діяльності, системі мотивів до продуктивного пізнання предметної сфери, яка вивчається, розвитку компетентностей самоосвітньої практики.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на те, що вивчення проблеми самостійної роботи здобувачів вищої освіти стає полем конструктивних дискусій науковців та практиків, плідного обговорення отриманих результатів досліджень, кардинальних перетворень в освітній практиці, потрібно констатувати недовідомість даного питання в теоретичному та методичному вимірах у сфері підготовки майбутніх професіоналів за відповідними спеціальностями (спеціалізаціями).

Мета статті. Тому метою даної статті є встановлення особливостей організації самостійної роботи майбутніх бакалаврів за спеціалізацією «Професійна освіта (Будівництво та зварювання)».

Виклад основного матеріалу. Створення інноваційного освітнього середовища високопродуктивного за рівнем самостійності здобувачів вищої освіти, на наш погляд, неможливе без якісно нового змісту вищої освіти, без належного рівня наукового-методичного та інформаційно-технологічного забезпечення освітнього процесу, удосконалення дослідницької діяльності науково-педагогічних працівників, освітніх технологій та методик викладання, їх пошуку (розробки), введення в освітні програми та впровадження в практику. Освітньо-професійна програма «Професійна освіта (Будівництво та зварювання)» за спеціальністю 015 «Професійна освіта» спеціалізації 015.31 «Професійна освіта (Будівництво та зварювання)» [7], яка реалізується в Київському національному університеті будівництва і архітектури (КНУБА), декларує мету щодо підготовки висококваліфікованих бакалаврів з достатнім рівнем професійної компетентності та соціальної відповідальності, здатних здійснювати як освітню діяльність з будівництва та зварювання для професійної

підготовки кваліфікованих робітників та молодших бакалаврів, виробничу діяльність з використанням основних принципів і законів будівництва та механічної інженерії із урахуванням потреб суспільства та ринку праці, а також подальшої професійної та професійно-наукової діяльності. Викладання та навчання реалізує студентоцентроване навчання, яке проводиться у формі лекції, мультимедійної лекції, інтерактивної лекції, бінарної лекції, практичних занять, лабораторних робіт, індивідуальних занять, консультацій, проходження навчальної, навчально-педагогічної, виробничо-педагогічної та педагогічної практик, виконання курсових робіт та проєктів на основі нормативно-правових документів, підручників, посібників, періодичних наукових видань, консультації з викладачами, складання атестаційного екзамену, а також самостійного навчання. Науково-педагогічні працівники КНУБА постійно оновлюють зміст компонентів освітньої програми у зв'язку з динамічними змінами в законодавчому полі, потребами здобувачів вищої освіти, випускників, викладачів та інших стейкхолдерів, розширенням співпраці з вітчизняними закладами освіти, активізацією участі викладачів та студентів у міжнародних наукових та освітніх проєктах тощо. З метою поліпшення організаційно-методичного забезпечення освітнього процесу створено сайт Інтернет-підтримки на платформі Moodle 3 (<http://org2.knuba.edu.ua>), на якому подано навчальні дисципліни, які викладаються кафедрами. Вебсторінка кожної навчальної дисципліни має обов'язкову частину, що містить основні відомості та електронні версії документів, що складають її інформаційно-методичне забезпечення: робочу програму, методичні вказівки для виконання лабораторних, практичних, курсових проєктів, рекомендовану літературу, питання екзамену (заліку), систему оцінювання, конспекти лекцій, завдання для практичних (лабораторних занять), самостійної роботи тощо. У факультативній частині розміщуються оголошення, інформаційні файли, посилання на Інтернет-ресурси, відеозаписи занять, тести тощо. Окрім того, сьгоднішні умови функціонування освітнього процесу детермінують перехід до змішаного навчання. Ми погоджуємося з Н. Постригач [10] про те, що поєднання різних педагогічних практик очного та онлайн-навчання, гнучкість навчання, урахування індивідуального стилю навчання, постійна й полегшена доступність навчальних матеріалів, виявлення потреби щодо внесення змін до нормативної бази та перепідготовки кадрів, розроблення й можлива комерціалізація необхідного навчального контенту, модернізація елементів бізнес-моделі ЗВО, узгодження змісту освітніх програм, забезпечення постійного моніторингу якості освіти тощо є основними перевагами такого навчання. На нашу думку, враховуючи вимоги статті 16 Закону України «Про вищу

освіту» [11] щодо забезпечення наявності необхідних ресурсів для організації освітнього процесу, у тому числі самостійної роботи студентів, за допомогою освітньої програмою в системі гарантування ЗВО якості освітньої діяльності та якості вищої освіти до основних переваг змішаного навчання потрібно додати його широкі інформаційно-технологічні можливості створення продуктивних дидактичних умов активізації пізнавальної діяльності студентів у формальному, неформальному та інформальному вимірі, організації самостійної роботи.

Стаття 50 Закону України «Про вищу освіту» [11] визначає самостійну роботу як форму освітнього процесу у ЗВО разом з навчальними заняттями, практичною підготовкою та контрольними заходами. Згідно з «Положенням про організацію навчального процесу в КНУБА» [9] до самостійної роботи студента належить: опрацювання навчального матеріалу, виконання індивідуальних завдань, науково-дослідна робота. Вона становить від 1/3 до 2/3 загального обсягу навчального часу, відведеного на вивчення конкретної дисципліни (в межах 16–30 годин щотижня). Зміст самостійної роботи студента над конкретною дисципліною визначається робочою навчальною програмою дисципліни, методичними матеріалами, завданнями та вказівками викладача та забезпечується системою навчально-методичних засобів, у тому числі електронні навчально-методичні комплекси дисциплін, розміщені на освітньому сайті КНУБА. У Положенні вказується, що методичні матеріали для самостійної роботи студентів повинні передбачати можливість проведення самоконтролю з боку студента. Суттєвим, на нашу думку, є твердження про те, що матеріал навчальної дисципліни, передбачений для засвоєння студентом у процесі самостійної роботи, виносять на підсумковий контроль.

На основі викладених авторами результатів наукових досліджень [5, 12, 13, 14] ми можемо конкретизувати змістове наповнення поняття «самостійна робота здобувача вищої освіти», включенням, з урахуванням властивості студентам відповідного рівня самостійності у процесі розв'язання навчальних завдань, самокерованості, мотивованості, працездатності, цілеспрямованості щодо досягнення освітніх цілей, філософсько-методологічних, педагогічних, психологічних, соціально-культурних та управлінських аспектів, в рамках яких здійснюється їхній розвиток (саморозвиток) як суб'єктів майбутньої професійної, дослідницької, соціальної, культурної та управлінської діяльності. Самостійна робота студента розглядається нами як компонент освітньої (самоосвітньої) діяльності щодо цілеспрямованого досягнення результатів засвоєння змісту компонентів освітньої програми, системного формування (розвитку) відповідних

професійних та соціокультурних компетентностей за визначеними навчальними завданнями (репродуктивного, частково-пошукового, творчо-дослідницького характеру), які плануються (самоплануються), організуються (самоорганізуються) та виконуються під управлінням (самоуправлінням) (змістово-інформаційним, техніко-технологічним, контрольно-коригувальним, адаптивно-рефлексивним) викладача. Самостійна робота студента повинна здійснюватися з урахуванням детермінант навчально-пізнавальної діяльності здобувача вищої освіти та освітньої взаємодії, можливостей доступу до баз знань з метою їх інтегрування, складеної системи знань, навичок, умінь, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, що визначають здатність майбутнього професіонала до професійної діяльності та продукування нових знань, нарощення інтелектуального та емоційно-вольового потенціалу.

Саме таке трактування дає можливість підкреслити важливість управлінського аспекту для ефективної самостійної пізнавальної діяльності студентів. Н. Лисенко, О. Лисенко та М. Матішак [6] акцентовано увагу на ролі викладачів у процесі формування професійної компетентності здобувачів вищої освіти шляхом використання традиційних та інноваційних форм організації самостійної роботи. Дослідниками розроблено алгоритм організації та керівництва самостійною роботою студентів шляхом впровадження вибіркового дисципліни. А саме: професійна спрямованість освітнього компонента (навчально-змістові лінії мають спонукати студентів до активності, ефективної міжособистісної взаємодії з усіма учасниками освітнього процесу); обсяг і розподіл годин, передбачених для вивчення вибіркової дисципліни; максимальна індивідуалізація змісту самостійної роботи (врегулювання інтенсивності та продуктивності освітньої діяльності). В. Демченко, К. Балабанова, Є. Ємельянова [2] також зосередили увагу на організації самостійної роботи в межах компетентнісного підходу, що вимагає диференціації студентів за рівнями професійної навченості: високий – студенти із високою мотивацією до навчання, сформованими навичками самоорганізації та наявністю творчих здібностей; вище середнього – з необхідністю підвищення мотивації навчання за допомогою виконання творчих завдань; середній рівень – з проблемами самоорганізації та розвитку інтелектуальних здібностей, комунікативної активності; знижений рівень – з відсутністю пізнавальної мотивації та комунікативної активності.

О. Лемберським [5] схарактеризовано типи та особливості самостійної роботи студентів. Нас цікавлять результати отримані науковцем, які свідчать про те, що студенти, які ставлять власні цілі навчання, мають більше впевненості, щоб брати на себе складніші завдання, незалежно

від здібностей, їх самооцінка залишається високою навіть у разі невдачі. У цьому випадку роль викладача полягає в акцентуванні уваги студентів на застосуванні ефективних стратегій для досягнення поставлених цілей навчання, плануванні дій, моніторингу прогресу в досягненні мети та оцінці результатів, розвитку компетентностей до незалежного навчання. Н. Вересоцька [1] у самостійній роботі виокремлює певні ознаки: виконання роботи без сторонньої допомоги, опора на власні знання, вміння, переконання, досвід, світогляд, вираз особистого ставлення, власна аргументація, прояв ініціативи та творчості.

Л. Тюття та І. Іванова [13] визначили умови ефективної реалізації інформаційної підтримки процесу навчання студентів для проведення самостійної роботи, які полягають: у навчально-методичному забезпеченні процесу навчання; інформаційних технологіях навчання; комп'ютерній інформаційній мережі – Інтернеті; наявності електронної бібліотеки.

Г. Драпак, М. Кочмарь, Т. Росола [3] приділили увагу психологічним аспектам формування мотивації до самостійної роботи студентів ЗВО, механізмам подолання психологічних бар'єрів, які виникають у процесі розкриття індивідуальних, творчих та професійних можливостей студентів. Такими бар'єрами, на думку науковців, є: шаблонізація мислення, значні трудозатрати, страх невизнання, спокуса вибору найлегшого шляху, ризик втратити односторонній, відсутність досвіду, лінь. А основними психологічними аспектами формування мотивації є можливість реалізації творчого потенціалу студентом, визнання індивідуальної значимості серед колективу, фінансові методи, реалізація яких дозволяє студентам адаптуватися до самостійного навчання та побачити в ньому можливість розкриття власного наукового, творчого та індивідуального потенціалу.

Аналіз наукових розвідок з питань самостійної роботи здобувачів вищої освіти [1, 3, 2, 6, 9] уможливив визначення поняття методики організації самостійної роботи майбутніх бакалаврів за спеціалізацією «Професійна освіта (Будівництво та зварювання)» як сукупності психолого-педагогічних складників, що містять визначену освітню мету (детерміновану змістом освітньої програми як єдиного комплексу що містить обсяг кредитів ECTS, перелік компетентностей випускника, нормативний зміст підготовки, сформульований у термінах результатів навчання, форми атестації, вимоги до системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти); суб'єктів учіння; операційно-діяльнісні елементи (принципи, умови самонавчання, освітні завдання, техніко-освітній процес (форми, методи, засоби самонавчання); освітнє інформаційно-технологічне і технічно-ресурсне забезпечення для досягнення спроектованого

результату шляхом; комплекс об'єктивного оцінювання досягнення мети, належного коригування та мобільного розподілу ресурсів. В нашому розумінні особливості методики організації самостійної роботи майбутніх бакалаврів за спеціалізацією «Професійна освіта (Будівництво та зварювання)» детермінуються тим, що кожний суб'єкт освітнього процесу діє у середовищі, компоненти якого виступають джерелом навчальної інформації, яка формує визначенні компетентності за їхньої самостійної розумової діяльності, конструктивної освітньої взаємодії, рефлексивних дій та застосування інтерактивних технологій, що мають проблемно-пошуковий характер, базуються на особистісно-орієнтованому підході, включають чітко запланований результат навчання, стимулюють навчально-пізнавальний процес. Змістову основу самостійної роботи майбутніх бакалаврів складає навчальна проблемна ситуація та процес її вирішення. Варіативність операційного компоненту самостійної роботи забезпечується урізноманітненням технологій самонавчання, а саме: особистісне «відкриття» знань, умінь і навичок; навчальне дослідження (вивчення предметів у природних обставинах, спостереження, лабораторне дослідження, конструювання тощо); проєктування (здійснення творчих проєктів, інтегрування знань, навичок, умінь різних освітніх компонентів, галузей науки, техніки); розвиток дослідницьких вмінь, системного та критичного мислення, прояв власної творчої індивідуальності та створення відповідного продукту тощо; науково-дослідницька діяльність (поглиблення мотивації студента до майбутньої професійної діяльності через участь у науково-дослідній, дослідно-конструкторській, методичній роботі за планом кафедри або за індивідуальним планом – робота в наукових гуртках, проблемних групах, участь у наукових конференціях, семінарах, публікації у наукових виданнях, збірниках праць тощо); навчально-дослідницька робота (виконання курсових робіт, дослідницьких завдань під час навчальних практик); участь в організаційно-масових заходах (предметні олімпіади, огляди, конкурси наукових робіт тощо); моделювання майбутньої професійної діяльності (розвиток умінь вирішувати професійні (кваліпрофесійні) завдання, активна адаптація майбутнього бакалавра до професійного середовища. Таким чином, визначені освітньою програмою самоосвітні компетентності мають засвоюватися здобувачами вищої освіти як продукт їх пошуку та відкриття.

Висновки. Самостійна робота майбутніх бакалаврів за спеціалізацією «Професійна освіта (Будівництво та зварювання)» є інтегральною системою, складовою частиною освітнього процесу, ефективність якої може бути досягнена за умови подання рефлексивно-пізнавального змісту навчальних завдань на рівні потреби високого

зосередження розумових сил здобувачами вищої освіти, пріоритетності особистісно-орієнтованого навчання щодо реалізації його цілей та завдань, використання засобів індивідуалізації самонавчання на основі знань, які різняться за рівнем складності, новизни, інтегрованості та подаються з урахуванням індивідуальності їх конкретного носія – суб'єкта учіння. Перспективами подальших розвідок у розглянутому питанні можуть стати дослідження змісту етапів реалізації методики організації самостійної роботи майбутніх бакалаврів за спеціалізацією «Професійна освіта (Будівництво та зварювання)»: підготовчого, змістово-процесуального, рефлексивно-аналітичного, контрольо-оцінювального та результативно-коригувального.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Вересоцька Н. Теоретичні аспекти організації самостійної навчальної діяльності студентів на заняттях із загальнотехнічних дисциплін. *Молодий вчений*. 2020. № 6 (82). С. 316–323. <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/985/944> (дата звернення: 18.01.23).
2. Демченко В., Балабанова К., Ємельянова Є. Реалізація компетентнісного підходу в самостійній роботі студентів закладів вищої освіти. *Інноваційна педагогіка*. 2021. Випуск 38. С. 34–40.
3. Драпак Г., Кочмарь М., Росола Т. Психологічні аспекти формування мотивації до самостійної роботи студентів ЗВО. *Перспективи та інновації науки*. 2022. № 3 (8). С. 189–201.
4. Крамаренко І., Корнішева Т., Сілютіна І. Адаптація дистанційного навчання у вищій школі до умов воєнного стану. *Перспективи та інновації науки*. 2022. № 4(9). С. 192–205.
5. Лемберський О. Самостійна робота студентів як основа сучасних науково-практичних тенденцій. *Імідж сучасного педагога*. 2020. № 4 (193). С. 34–37. URL: http://isp.poippo.pl.ua/article/view/212690/pdf_73 (дата звернення: 17.01.23).
6. Лисенко Н. В., Лисенко О. М., Матішак М. В. Самостійна робота студентів: шляхи вдосконалення. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2022. Випуск 88. С. 135–140. URL: http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/38315/Lysenko_Matishak.pdf?sequence=1&isAllowed=y (дата звернення: 16.01.23).
7. Освітньо-професійна програма «Професійна освіта (Будівництво та зварювання)» за спеціальністю 015 «Професійна освіта» спеціалізації 015.31 «Професійна освіта (Будівництво та зварювання)». URL: <https://www.knuba.edu.ua/wp-content/uploads/2022/11/015-B-OPP-Prof-osvita-Bud-zvartuv-2021.pdf> (дата звернення: 10.01.23)
8. Підсумковий звіт «Оцінювання потреб України у сфері освіти (6 травня–24червня 2022)». С. 6 URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/2022/07/07/Pids.zvit.Otsin.potreb.Ukr.u.sferi.osvity-UK-6.05-24.06.22.pdf> (дата звернення: 11.01.23).

9. Положення про організацію навчального процесу в Київському національному університеті будівництва і архітектури : наказ ректора від 07 травня 2019 р. № 217. URL: <https://www.knuba.edu.ua/wp-content/uploads/2022/09/Положення-про-організацію-навчального-процесу.pdf> (дата звернення: 16.01.23).

10. Постригач Н. О. Переваги використання змішаного навчання в закладах вищої освіти в умовах воєнного стану в Україні. *Освіта України в умовах воєнного стану: управління, цифровізація, євроінтеграційні аспекти* : збірник тез доповідей IV Міжнародної науково-практичної конференції (наукове електронне видання), 25 жовт. 2022 р. Київ : ДНУ «Інститут освітньої аналітики». 2022. С. 28–31. URL: https://iea.gov.ua/wp-content/uploads/2022/12/book-of-abstracts_ssi-iea_2022.pdf (дата звернення: 17.01.23).

11. Про вищу освіту : Закон України від 01 липня 2014 р. № 1556-VII. URL: <https://zakon.help/zakonodavstvo-ukraini/1556-18> (дата звернення: 16.01.23).

12. Тamarкіна О. Самостійна робота студентів ЗВО в умовах дистанційного навчання. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2020. Вип 34. Том 5. С. 228–231.

13. Тюття Л., Іванова І. Самостійна робота студентів в умовах інформаційного навчального середовища. URL: <http://ap.uu.edu.ua/article/145> (дата звернення: 18.01.23).

14. Ярешко А. Г., Вородюхіна А. К., Куліш М. В. Самостійна робота студента як фактор професійної досконалості. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/200104869.pdf> (дата звернення: 12.01.23).